

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра психології

Затверджено

На засіданні кафедри

психології

філософського факультету

Львівського національного університету

імені Івана Франка

(протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри _____

проф. Грабовська С.Л.

Силабус з навчальної дисципліни
«Психологія гендеру»,
що викладається в межах ОПП «Психологія»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності 053 «Психологія»

Львів 2022 р.

Назва курсу	ПСИХОЛОГІЯ ГЕНДЕРУ
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Коперніка, 3, кафедра психології
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра психології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 «Соціальні та поведінкові науки»; 053 «Психологія»
Викладач (-і)	ГАПОН НАДІЯ ПАВЛІВНА, професор, доктор філософських наук, професор кафедри психології Львівського національного університету імені Івана Франка
Контактна інформація викладача (-ів)	ел. пошта nadiya.hapon@lnu.edu.ua mob.tel. +380977557682
Консультації по курсу відбуваються	П'ятниця, 16.25- 17.05 (чисельник) (viber, mob.tel.+380977557682)
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/academics/master/spetsialnist-psykholohiia-053
Інформація про курс	Курс розроблений для магістрів першого року навчання. Зміст курсу спрямований на поглиблення та розширення знань магістрів про основні поняття гендерної психології через призму психологічних механізмів, закономірностей гендерного розвитку особистості
Коротка анотація курсу	Лекційна частина спецкурсу передбачає огляд, аналіз, оцінку положень гендерної теорії, соціальних ситуацій міжособистісної взаємодії. Практичні заняття орієнтовані на вдосконалення, розвиток основних психологічних умінь студентів, передбачають обговорення та аналіз ними різноманітних ситуацій гендерних взаємин та конфліктів, виконання дослідних завдань, ситуаційних вправ тощо

<p>Мета та цілі курсу</p>	<p>Посилення інтересу до проблематики статі, усвідомлення важливості гендерної методології, значення гендерного аналізу та гендерної освіти.. У результаті вивчення даного курсу студент повинен виробити</p> <p>компетенції:</p> <p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики.</p> <p>СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.</p> <p>СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.</p> <p>СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ</p> <p><i>Основна</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гапон Н. Психологія гендеру : навчальний посібник– Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – 208 с. 2. Словник гендерних термінів / З. В. Шевченко (Уклад.). – Черкаси: Видавець Ю. Чабаненко, 2016. – 336 с. – Режим доступу: http://a-z-gender.net/ua/slovník-rendernix-terminiv.html <p><i>Додаткова</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Бем С. Л. Маскулінність-фемінність. Про статеву диференціацію /С. Л. Бем // Незалежний культурологічний часопис «І». Маскулінність та фемінність. – 2003. – Число 27. – Режим доступу: http://www.ji.lviv.ua/n27texts/bem.htm 4. Бовуар де С. Друга статя: В 2 т. – Т. 1 / С. де Бовуар. – Київ : Основи, 1994. – 390 с. 5. Гапон Н. «Антигона» в руслі філософської проблематики сучасності / Н. Гапон // Соціогуманітрані проблеми людини. – 2010. – № 5. – С. 34–37. 6. Гапон Н. Гендер. Ідентичність. Суб'єктивність: філософські дискусії другої половини ХХ сторіччя. Монографія / Н. Гапон. – Львів : Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 368 с.

7. Гапон Н. Проблема статі в екзистенціалістській філософії С. де Бовуар (середина ХХ ст.) / Н. Гапон // Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. – 2005. – Вип. 8. – С. 34–41.
8. Гапон Н. Особливості гендерного мовлення та комунікації як проблема постструктуралістських студій / Н. Гапон // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». – 2017. – Випуск 6. – Том 1. – С. 19–23.
9. Гапон Н. Проблема статі в екзистенціалістській філософії С. де Бовуар (середина ХХ ст.) / Н. Гапон // Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. – 2005. – Вип. 8. – С. 34–41.
10. Гапон Н. Гендерні аспекти ліотарівської нарративної програми: сучасна жінка у розповідях / Н. Гапон // Вісник Львівського університету. Серія: Філософські науки. – 2017. – Вип. 19. – С. 56–62.
11. Гапон Н. Розв'язання дилеми громадське/приватне: активізація діяльності українських жіночих організацій / Н. Гапон // Вісник Львівського університету. Серія політико-філософські студії. – 2017. – Вип. 10. – С. 110–114.
12. Гапон Н. Основні концептуальні ідеї Мішеля Фуко з позицій сучасної психології / Н. Гапон // Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. – 2022. – Вип. 12. – С. 23–30.
13. Гапон Н. «The Posthuman» Р. Брайдотті: аналіз теорії критичного постгуманізму / Н. Гапон // Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. – 2022. – Вип. 26. – С. 34–41.
14. Горні К. Втеча від жіночості. Комплекс чоловічості у жінок очима чоловіків та жінок. [Електронний реурс] / Незалежний культурологічний часопис «Ї». Маскулінність та фемінність. – 2003. – Число 27. – С. 6–23. – Режим доступу : https://chtyvo.org.ua/authors/Chasopys_Ji/N27_Feminnist_ta_maskulinnist/
15. Естес К. П. Жінки, що біжать з вовками. Жіночий архетип у міфах і легендах: пер. Наталя Валевська / К. П. Естес. – Київ : Yakaboo Publishing, 2019. – С. 3–10.– 480 с.
16. Іванченко С. Багатовимірна модель гендера/ С. Іванченко // Соціальна психологія. – 2007. – № 4. – С. 157–173.
17. Крістева Ю. Сили жаху. Есей про відразу [Електронний реурс] / Незалежний культурологічний часопис «Ї». – 2005. Число 37. – С.36–50. – Режим доступу : https://chtyvo.org.ua/authors/Chasopys_Ji/N37_Strakh/
18. Танасійчук О. М. Психологічний зміст гендерної специфіки архетипів / О. М. Танасійчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: : Психологічні науки. –

2013. - Вип. 2. – С. 38–41.

19. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Переклад з німецької: Петро Тарщук / З. Фройд. – Харків : КСД, 2015. – 480 с.
20. Фройд З. Психологія сексуальності; пер. укр. Є. В. Тарнавського / З. Фройд. – Харків : Фоліо, 2018. – 151 с.
21. Фромм Е. Мистецтво любити; перекладач Віра Кучменко / Е. Фромм. – Київ : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. – 192 с.
22. Фуко М. Історія сексуальності. Жага пізнання / М. Фуко. – Харків : Око, 1997. – Т. 1. – С.4–8. – 235 с.
23. Юнг К. Г. Архетипи та колективне несвідоме: пер. Катерини Котюк / К. Г. Юнг. – Львів : Астролябія, 2018. – 608 с.
24. Toub G. S. Jung and Gender: Masculine and Feminine Revisited / Gary S. Toub //The Jung Page. Reflections on Psychology. Culture and Life. – 2013.– 27 October.
25. Arrindell W. A. Higher levels of masculine gender role stress in masculine than in feminine nations: A thirteen-nations study / W. A. Arrindell, S. van Well, A. M. Kolk, D. P. H. Barelds, T. P. S. Oei, P. Y. Lau & Cultural Clinical Psychology Study Group // Cross-Cultural Research: The Journal of Comparative Social Science. – 2013. – 47(1). – P. 51–67.
26. Braidotti R. Punk women and riot grrls / R. Braidotti // Performance philosophy. – 2015. – Vol. 1. – P. 239–254. – URL: <https://www.performancephilosophy.org/journal/article/view/32/64>
27. Eagly A. H. Gender stereotypes have changed: A cross-temporal meta-analysis of U.S. public opinion polls from 1946-2018 / A.H. Eagly, C. Nater, D.I. Miller, M. Kaufmann & S. Sczesny // American Psychologist. – 2020. – 75(3). – P. 301–315.
28. Giles J. Naked Love: The Evolution of Human Hairlessness /James Giles //Biological Theory. – 2010. – № 5. – P. 326–336.
29. Gilligan C. Looking Back to Look Forward: Revisiting In a Different Voice / C. Gilligan // Classics@ 9. – Washington : Center for Hellenic Studies, 2011.). – URL : http://nrs.harvard.edu/urn-3:hlnc.essay:Gilligan.Looking_Back_to_Look_Forward.2011
30. Gupta P. Work–life conflict and burnout among working women: a mediated moderated model of support and resilience / P. Gupta, S. Srivastava // International Journal of Organizational Analysis. – 2021. – Vol. 29. – No. 3. – P. 629–655.
31. Hapon N. P. The socio-ontological aspect of nomadism analysis: the lifeworld of a human and a family /N. H. Hapon, A.F. Karas // Philosophical and methodological challenges of the study of modern society : collective monograph;T. V. Andrushchenko, Z. M. Atamaniuk, Ye. R.

- Borinshtein, Yu. A. Dobrolyubska, etc. – Lviv-Toruń : Liha-Pres. 2019. – P. 109-128. – РЕЖИМ доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-144-5/109-128>
32. Hapon N. Educational prospects of the practical solution of personal ontological insecurity / N. Hapon // PNAP. Cientific Journal of Polonia University. – 2021. – 44 (nr 1). – P. 34–40.
33. Hapon N. Ontological security of an individual: attachment styles and coping strategies /N. Hapon, A. Vovk, I. Snyadanko, L. Fedyna // Journal of Education Culture and Society – 2021. – Vol. 12. – № 2. – P. 317–329.
34. Kimmel M. S. Masculinity as homophobia: fear, shame, and silence in the construction of gender identity / M. S. Kimmel // College men and masculinities: theory, research, and implications for practice; S. R. Harper & F. Harris III (Eds.). – New York : Wiley, 2010. – P. 23–31. – 616 p.
35. Koenig A. Typical roles and intergroup relations shape stereotypes: How understanding social structure clarifies the origins of stereotype content / A. Koenig, A. Eagly // Social Psychology Quarterly. –2019. – 82 (2) – P. 205–230.
36. Lakoff R. T. Language and Woman’s Place: Text and Commentaries. Ed. by Mary Bucholtz / Robin Tolmach Lakoff // Historiographia Linguistica. – Oxford : Oxford University Press, 2006. – № 33. – P. 244–250.
37. Little A. C. Facial attractiveness: evolutionary based research. /A. C. Little, B. C. Jones, L. M. De Bruine.// Facial attractiveness: evolutionary based research. Philosophical transactions of the Royal Society of London. – Series: Biological sciences. – 2011. – 366 (1571) – P. 1638–1659.
38. Little W. Introduction to Sociology. – 2nd Canadian Edition / William Little and Little, William. – BCcampus, 2016. – P. 490–500. – 959 p. – URL : <https://opentextbc.ca/introductiontosociology2ndedition/>
39. Starr C.R. Sandra Bem’s Gender Schema Theory After 34 Years: A Review of its Reach and Impact / C.R. Starr, E.L. Zurbriggen //Sex Roles. – 2017. – № 76. – P. 566–578.
40. Sczesny S. Self-presentation in Online Professional Networks: Men’s Higher and Women’s Lower Facial Prominence in Self-created Profile Images / S. Sczesny, M.C. Kaufmann // Frontiers in Psychology. – 2018. – Volume 8. – P. 1-8.
41. The Adventure of Being Human: Beyond the Myth of Biological Salvation with Polly Young-Eisendrath //The C G Jung Institute of Chicago. – 2021. – 27 August. – URL: <https://jungchicago.org/blog/the-adventure-of-being-human-beyond-the-myth-of-biological-salvation/>
42. Vescio T.K. Hegemonic masculinity predicts 2016 and 2020 voting and candidate evaluations / T. K. Vescio, N. E. C. Schermerhorn // Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA.

	– 2021. – Jan. 12.– P. 118 (2). – URL : https://www.pnas.org/doi/10.1073/pnas.2020589118 1.
Тривалість курсу	120 год.
Обсяг курсу	32 годин аудиторних 3 них 16 лекцій (денна форма навчання) 16 практичних занять 88 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	У результаті вивчення даного курсу студент повинен : ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій. ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість. ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації. ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
Формат курсу	Дистанційний
Ключові слова:	Психологія гендеру, маскуліність, фемінність, статево-рольова ідентичність, гендерні стереотипи, взаємовідносини, гендерні дисгармонії
Теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	Іспит
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисципліни згальної психології, соціальна психологія, психологія особистості.

Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції презентації дискусії
Необхідні обладнання	мультимедійний пристрій
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Активність у дискусіях (деннеа/заочна)– 8/10 балів • Тестовий тематично-модульний контроль (2 тести) - 15 балів • Практичні завдання (деннеа/заочна) – 27/25 балів. Допуск до іспиту : 26 балів за підсумковий контроль • іспит балів 50 балів. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p>
Питання до іспиту	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте зміст поняття «гендер». 2. Охарактеризуйте поняття стать, роль, ідентичність, маскуліність та фемініність як головні категорії соціалізації. 3. Яку роль займає феміністська ідеологія в гендерних дослідженнях? 4. Назвіть етапи розвитку гендерної теорії. 5. Назвіть сучасні гендерні психологічні школи, їх напрямки досліджень та досягнення. 6. Назвіть методи та методики гендерних досліджень. 7. Охарактеризуйте якісні методи дослідження гендеру 8. Як пояснюють відмінність статей з позицій еволюційної теорії? 9. Які соціально-детерміністські теорії статі ви знаєте? 10. В чому сутність проблеми відмінностей статей в експериментальних дослідженнях? 11. В чому сутність есенціалістського підходу до статі в історії філософії та модерн-науки? 12. Які основні положення Фрейда стосовно природи чоловічої та жіночої статі? 13. Якою є концепція жінки у праці "Друга стать" С.д е Бовуар? 14. Які основні ідеї захищають представниці феміністського психоаналізу? 15. За що критикують концепцію статі З. Фрейда теоретики "жіночих студій" (Л. Ірігарей, Г. Сіксу) та Ю. Крістева? 16. Як розглядає стать в аналітичній психології К.- Г. Юнг? 17. Розкрийте значення понять Аніми та Анімуса як архетипних фігур колективного несвідомого. 18. Якими є соціалізаційні проблеми жінок та чоловіків? 19. Що таке інверсія ролей? 20. У чому сутність гендерної дискримінації та насильства? 21. Чим обумовлені проблеми чоловічих ролей?

	<p>22. Як змінюються чоловічої ролі згідно з спостереженнями І. Кона?</p> <p>23. Які особливості конструювання маскулінності та якою є тріада чоловічого насильства (М. Кімел та М. Кауфман)?</p> <p>24. У чому сутність концепції доміантної маскулінності Р. Коннелла?</p> <p>25. Які особливості батьківської ролі в ідентичності в індивідуалістських країнах Заходу?</p> <p>26. Що таке відповідальне батьківство (П. Вулф-Лайт)?</p> <p>27. Якими є професійні стереотипи стосовно жінок?</p> <p>28. Що можна назвати традиційними уявленнями про фемінність?</p> <p>29. Назвіть переваги та недоліки традиційної чоловічої ролі?</p> <p>30. Що обумовлює маскулінацію жінки?</p> <p>31. Які, на Вашу думку, особливості сучасної української жінки?</p> <p>32. Якими є проблеми жіночих ролей?</p> <p>33. Якими є сучасні негативні зміни жіночих ролей?</p> <p>34. Які чинники досліджувалися психологами, що впливають на атракційні взаємини?</p> <p>35. Що таке антиципація взаємодії?</p> <p>36. Які експерименти з дослідження стереотипу фізичної привабливості ви знаєте?</p> <p>37. Які гендерні та культурні детермінанти фізичної привабливості?</p> <p>38. У чому сутність концепції любовних взаємин Р. Стернберга?</p> <p>39. Як впливає глобалізація та зміни безпосередніх людських взаємин.</p> <p>40. Які ознаки та причини аб'юзу.</p> <p>41. Розкрийте поняття гендерної соціалізації, гендерної ролі, гендерної ідентичності.</p> <p>42. Як відбувається засвоєння статевих ролей через механізми покарання та заохочення?</p> <p>43. Які є інститути та агенти соціалізації?</p> <p>44. У чому сутність теорії „категоризації за ознакою статі” (драматургічного інтеракціонізму) І. Гофмана?</p> <p>45. Яке ваше розуміння статі як ”перформенсу”, маскараду ідентифікацій?</p> <p>46. У чому сутність концепції «перформенсу статі» Дж. Батлер?</p> <p>47. Якою є структура, види гендерної ідентичності?</p> <p>48. Що таке гендерні атитюди та стереотипи?</p> <p>49. Які бувають соціальні експектації?</p> <p>50. Назвіть та охарактеризуйте гендерні дисгармонії?</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу. https://cutt.ly/WTiZpna</p>

ДОДАТОК

Т и ж. / да та / го д.	Тема, план, короткі тези	Форм а діяль ності (заня ття)* *лекц ія, самос тійна, диску сія, групо ва робот а)	Матері али	Літерат ура.** Ресурс и в Інтерне ті	Завдання, год	Терм ін вико нанн я
1 2 го д	<p>Тема 1: Вступ до гендерної теорії</p> <p>1.1. Вступ до гендерної теорії</p> <p>Сутність категорії гендеру, історія виникнення поняття. Розуміння статі та гендеру у модерному науковому дискурсі (гендер як соціальна «надбудову» над біологічною статтю. Постмодерне розуміння гендеру як соціокультурної статі поняття «гендеру» Дж. Мані. Подальші інтерпретації розуміння поняття «гендеру» (Р. Столлер, Е. Оклі, Г. Рубін).</p> <p>Розвиток гендерної теорії. Загальна характеристика етапів розвитку розвитку гендерної теорії друга половина XX ст.-початок XXI ст. Емпіричний етап (1960-70-ті рр.). Концептуалістський етап (1970-ті-початок 80-их рр.). Соціально-конструктивістський (1980-ті рр.). Постмодерністський етап (з 1990-их рр.).</p> <p>Кількісні підходи дослідження гендеру. Кількісний підхід у дослідженні гендеру (опитувальники та тести). А. Анастасі про необхідність врахування соціального контексту психодіагностичних методів. Метод цілеспрямованого спостереження. Метод експерименту.</p> <p>Гендерний вимір тестів. Гендерна нечутливість тестів (на прикладі тесту інтелекту Р. Стернберга. Нові методологічні підходи до психологічних тестувань.</p> <p>Якісні підходи у дослідженні гендеру. Характеристика якісних методів. Проективна методика «Малюнок</p>	Лекція	Презентація, відеоматеріали	1, 2, 6, 26, 38.	Опрацювати літературу 5.5 год	1

	людини» (К. Маховер). Проективна методика «Малюнок чоловіки та жінки» (Н. М. Романова). Дискурс-аналіз. Наратив. Методи впливу: арт-терапія, інсталяція, флешмоб, перформенс, гепенінг.					
2 2 го д	<p>Тема 1: Вступ до гендерної теорії</p> <p>Перевірка завдання:</p> <p><i>Варіант 1. Дискусія.</i> Що таке стать та гендер? Чи соціальна лють жінок є джерелом змін? Аналізуємо лекцію феміністки на TED-платформі – URL : https://www.ted.com/talks/chimamanda_ngozi_adichie_we_sould_all_be_feminists#t-595789 Чи усім нам варто бути феміністами? Дискусія після перегляду лекції Ч. Н. Адічі https://www.ted.com/talks/chimamanda_ngozi_adichie_we_should_all_be_feminists?language=uk</p> <p><i>Варіант 2.</i> Інтерпретація результатів проективного тесту «Малюнок людини». Завдання приймаються усно і оцінюються під час заняття. Макс бал кожного з варіантів – 3.</p>	Практичне заняття	Дослідні завдання, тест	1, 2, 6, 26, 38.	<p>Завдання.</p> <p>Завдання приймаються усно і оцінюються під час заняття. Макс бал за одне (за вибором) – 5. Яке Ваше ставлення до думки Ф. Зімбардо, що справжні чоловіки на грані вимирання (обговорення його лекції). – Режим доступу до ресурсу: https://www.ted.com/talks/zimchallenge?language=uk Як уникнути полюсів фемінності-маскулінності у соціалізації дівчаток через відеоігри? (на основі аналізу TED теми: «Чому б не зробити відео ігри для дівчаток?» (Why not make video games for girls?). – Режим доступу до ресурсу: https://www.ted.com/talks/brenda_laurel_on_making_games_for_girls/transcript</p>	2
3 2 го д	<p>Тема 2. Гендер та фрейдівський психоаналіз</p> <p>Есенціалістське розуміння статі у психоаналізі З. Фрейда. <i>Передісторія фрейдових поглядів на стать: есенціалістські підходи у модерністській філософії та науці. Фрейд про ідентифікацію дитини з батьками як головний механізм засвоєння статевої ролі. Комплекс Електри як жіноча протилежність до Едіпового комплексу.</i></p> <p>Критика універсалізації концепції Едіпового комплексу. <i>Критика психоаналізу за піднесення до універсального комплексу Едіпа. Гендерний аналіз трагедії «Антігона». Антігона як андрогінний суб'єкт, що демонструє етику турботи та етику справедливості. Гендерний конфлікт.</i></p> <p>«Позитивний» психоаналіз жінки. <i>Зв'язок жіночої психології та соціального контексту за К. Горні. Критика К. Гілліган фрейдового концепту «неповноцінності жіночої моралі». Поняття Ю. Крістевеї «Хора» як фемінний простір, що передусім маскулінному Едіповому комплексу.</i></p>	Лекція	Презентація, відеоматеріали	1,2,5,14, 17,19, 20, 29	Опрацювати літературу 5.5 год	3

4 2 го д	<p>Тема 2. Гендер та фрейдівський психоаналіз</p> <p>Заяпитання для дискусії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Якою є передісторія фрейдівських поглядів на стать: есенціалістські підходи у філософії та науці (Платон, Арістотель, Кант, Ніцше, Вайнінгер, Ломброзо тощо)? 2. Що постулює Фрейд про ідентифікацію дитини з батьками як головний механізм засвоєння статевої ролі? 3. Якими є статеві відмінності лібідозної енергії, розвитку Супер Его чоловіків та жінок у фрейдизмі? 4. Що таке фемінність, маскуліність, андрогінність? 	Практичне заняття	тест	1,2,5,14, 17,19, 20, 29	<p>Перевірка завдання</p> <p>Завдання приймається усно на занятті. Оцінка макс. – 3 бали</p> <p>Написання есею (1-1,5 сторінки) на тему "Якщо б я на один день побула (побув) чоловіком (жінкою)". Мета – дослідження обмежень самоактуалізації гендерної ролі. Після написання есе проводиться його групове обговорення. Студенти мають укласти список особистісних рис характеру, які допомагають або перешкоджають їм досягати окреслених цілей. Після цього проводять групову дискусію та з'ясовують: наскільки виокремлені якості особистості співпадають з гендерними стереотипами маскуліності/фемінності.</p>	4
5 2 го д	<p>Тема 3. Гендер у юнгіанському психоаналізі та психотерапії</p> <p>Значення архетипів для процесу гендерної ідентифікації. <i>Юнг про архетипи Аніми та Анімуса. Концепція архетипних явищ. Фемінність, маскуліність та андрогінність. Одяг як маркер психологічної статі.</i></p> <p>Застосування архетипів у юнгіанській психотерапії. <i>Психотерапія сімейних пар. Психотерапія сімейних пар Поллі Янг-Ейзендрат. Посттравматична психотерапія Клариси Пінколи Естес. Жіночі архетипи у міфах та легендах. Юнгіанський аналіз «чарівних казок» Гансом Дікманном.</i></p> <p>Метафори «маскулінного» та «фемінного» у психотерапевтичному дискурсі. <i>Кайнорестичний інстинкт як протипава фрейдівському поняттю «лібідо». Глобальність розуміння фемінного у плеромотерапії. Стаття в андрогін-аналізі. Стратегії взаємодії екзистенціальної чоловічості та жіночості: «екзистенціальний сексизм», «екзистенціальний гермафродитизм» та «екзистенційний андрогінізм».</i></p>	Лекція	Презентація, відеоматеріали	1, 2, 15, 18, 23, 24	Опрацювати літературу 5.5 год	5
6	<p>Тема 3. Стаття в юнгіанському психоаналізі.</p> <p>Питання для дискусії:</p>	Практичне	Дослідні	1, 2, 15, 18, 23, 24	<p>Перевірка завдання</p> <p>Завдання приймається усно на занятті. Оцінка макс. – 3 бали</p>	6

2 го д	<p>В чому сутність підходу до статі в юнгіанському психоаналізі? Які основні положення Юнга про архетипи Аніми та Анімусу? Яким є застосування юнгіанського концепту андрогінності в теорії гендерних ролей С. Бем? Які приклади застосування архетипів у юнгіанській психотерапії Ви знаєте?</p>	заняття	завдання, тест		<p>Написання есею (1-1,5 сторінки) на тему "Якщо б я на один день побула (побув) чоловіком (жінкою)". Мета – дослідження обмежень самоактуалізації гендерної ролі. Після написання есе проводиться його групове обговорення. Студенти мають укласти список особистісних рис характеру, які допомагають або перешкоджають їм досягати окреслених цілей. Після цього проводять групову дискусію та з'ясовують: наскільки виокремлені якості особистості співпадають з гендерними стереотипами маскулітності/фемінності</p>	
7 2 го д	<p>Тема 4. Гендер: проблеми тілесності та мовлення Концепція «другої статі» С. де Бовуар. <i>Андроцентризм наукового дизайну модерн культури та науки. Аналіз основних положень культової праці «Друга стаття». Гендерні стереотипи та їхні різновиди за змістом. Фейсизм. Гендерна роль.</i> Мова та гендерночутливе мовлення. Основні ідеї праці Л. Ірігарей «Дзеркало іншої жінки» («<i>Spéculum de l'autre femme</i>»). Концепція гендерних мовних моделей, які позначають «домінування» у мовленні чоловіків і «суб'єктивність» у мовленні жінок. Фемінітиви у мові та їхнє значення для розвитку суб'єктивності жінки. Мовленнєвий сексизм та його ознаки. Менсплейнінг та фемсплейнінг. Формування гендеру у мові. Основні ідеї праці Г. Сіксу «Сміх Медузи» («<i>The Laugh of the Medusa</i>»). Долання дефіцитарного стилю жіночого мовлення. Долання стильової дефіцитарності жіночого мовлення. Р. Лакофф про соціолект та тендерлект. Гендерномарковане спілкування. Підходи («відмінностей», «динамічний») до спілкування. Д. Таннен – прибічниця підходу «відмінностей». Відмінності інтернет-комунікації (Г. Ві). Динамічний підхід до гендерного мовлення.</p>	Лекція	Презентація, відеоматеріали	1, 2, 4, 8, 9, 36, 40	Опрацювати літературу 5.5 год	7
8 2 го д	<p>Тема 4. Гендер: проблеми тілесності та мовлення Запитання для дискусії сприяє суб'єктивізації людини явище фейсизму? му одні фемінітиви є широко прийнятими, а інші «ріжуть со»?</p>	Практичне заняття	Презентація, відеоматеріали	1, 2, 4, 8, 9, 36, 40	<p>Перевірка завдання Обране завдання приймається усно і оцінюється під час заняття. Макс бал за одне (за вибором) – 3. <i>ріант 1.</i> Перегляд відеосюжету. – URL : https://www.ted.com/talks/alice_dreger_is_anatomy_destiny?language=en</p>	8

	<p>чому є основні відмінності жіночого та чоловічого влення?</p> <p>обумовлює розвиток стильової дефіцитарності жіночого влення та чому важливо його долати?</p>				<p>age=uk) та готовність до обговорення «Чи правую є мона де Бовуар, що жіноча анатомія є долею?»</p> <p>ріант 2. Перегляд відеосюжету лекції Джоанна Блейклі «Соціальні медіа та кінець статі». – URL : https://www.ted.com/talks/johanna_blakley_social_media_and_the_end_of_gender?language=uk&subtitle=uk та готовність до обговорення «Які наслідки переважання комунікацій у соціальних мережах для майбутнього статей?»</p> <p>ріант 3. Критичний аналіз статті О. Сірнова "Як креатив навколо #metoo створює нове покоління чудовиськ". – URL: https://biz.nv.ua/ukr/experts/noviy-simvol-ruhu-metoo-shcho-ne-tak-zi-statuyeyu-meduzi-z-golovoyu-perseye-ostanni-novini-50118260.html</p>	
9 2 го д	<p>Тема 5. Міжгендерна атракція та проблеми аб'юзивних стосунків</p> <p>Атракція, афіліація, антиципація взаємодії. <i>Міжгендерна перцепція та перцептивні механізми. Поняття атракції та афіліації. Остракізм. Антиципація взаємодії. Ефект ореолу. Ефект „простого перебування в полі зору”.</i></p> <p>Експерименти з дослідження стереотипу фізичної привабливості. <i>Фізична привабливість та феномен „відповідності зовнішнім даним партнера”. Культурні детермінанти фізичної привабливості. Визначальні чинники тривалості-короткочасності атракції. Дослідження асоціативна симпатії та антипатії.</i></p> <p>Любов та прив'язаність. <i>Концепція любовних взаємин Р. Стернберга. Теорії Дж. Джайлза: сексуального потягу, вразливості, турботи про кохання. Прив'язаність та її типи. Основні компоненти копінг-поведінки у людей з різними типами прив'язаностей.</i></p> <p>Аб'юзивні стосунки. <i>Поняття аб'юзу та його психологічних типів. Нарцисична особа аб'юзера. Особистісні реакції на аб'юзивні стосунки. Зміни людських взаємин у сучасну добу.</i></p>	Лекція	Презентація, відеоматеріали	1, 2, 21, 28, 33, 37	Опрацювати літературу 5.5 год	9
10 2 го д	<p>Тема 5. Міжгендерна атракція та проблеми аб'юзивних стосунків</p> <p>Запитання для дискусії</p> <p>Які чинники досліджувалися психологами, що впливають на атракційні взаємини?</p>	Практичне заняття	Дослідні завдання, тест	1, 2, 21, 28, 33, 37	<p><i>Перевірка завдання</i></p> <p>Обране завдання приймається усно і оцінюється під час заняття. Макс бал за одне (за вибором) – 3.</p>	10

	<p>Які гендерні та культурні детермінанти фізичної привабливості? У чому сутність концепції любовних взаємин Р. Стернберга? Які ознаки та причини аб'юзу?</p>				<p><i>Варіант 1.</i> Що ви знаєте про он-лайн насильство? Розмова з Е. Джадом після перегляду лекції Е. Джада на платформі TED. URL: https://www.ted.com/talks/ashley_judd_how_online_abuse_of_women_has_spiraled_out_of_control?language=uk</p> <p><i>Варіант 2.</i> Яке Ваше ставлення до суджень авторки Валарії Кавур про любов як революційний соціотерапевтичний об'єкт у соціумі, що опановує соціальну лють? (Див. <i>Kaur 3 lessons of revolutionary love in a time of rage</i> https://www.ted.com/talks/valarie_kaur_3_lessons_of_revolutionary_love_in_a_time_of_rage/transcript)</p> <p><i>Варіант 3.</i> Що цікавого про працю, кохання, материнство Ви збагнули після прослуханого інтерв'ю із суперзіркою тенісу Сереною Вільямс? – URL: https://www.ted.com/talks/serena_williams_gayle_king_on_tennis_love_and_motherhood?language=uk</p>	
11 2 го д	<p>Тема 6. Соціально-психологічні проблеми чоловічих ролей <i>Соціально-психологічні проблеми гендеру з позицій соціальної психології. Основні позиції праці Шон Берн «Гендерна психологія». Соціальні експектації стосовно гендерних ролей. Фундаментальна помилка атрибуції у пізнанні протилежної статі.</i> <i>Дослідження проблем чоловічих ролей. Мішель Фуко та його концепція «норматизації». Гейзінг. Булінг. Традиційні чоловічі норми (успішності/статусу; фізичної, емоційної, розумової твердості; антижіночності). Похідні недотримання норм: напруження, стрес та внутрішній конфлікт. Концепція чоловічої множинної мужності. Дослідження значення ідеалізованої маскуліності у психології політики.</i> <i>Гендерний вимір культури у концепції Герта Гофстеде. Результати емпіричних досліджень Гофстеде. Відмінності уявлень між мужніми та жіночими культурами щодо сім'ї, школи та роботи.</i></p>	Лекція	Презентація, відеоматеріали	1, 2, 12, 25, 34, 41	Опрацювати літературу 5.5 год	11
12 2 го д	<p>Тема 6. Соціально-психологічні проблеми чоловічих ролей <i>Запитання для дискусії</i> Якими є соціалізаційні проблеми жінок та чоловіків? Що таке інверсія ролей?</p>	Практичне заняття	Дослідні завдання, тест	1, 2, 12, 22, 25, 34, 41	<p>Перевірка завдання Відповідь на обране завдання приймається усно і оцінюється під час заняття. Макс бал за одне (за вибором) – 3.</p>	12

	<p>Чи варто приймати радикальний закон про покарання за насилля у сім'ях? Перегляньте відео. – URL: https://www.ted.com/talks/laura_1_dunn_it_s_time_for_the_law_to_protect_victims_of_gender_violence?language=uk</p> <p>Чому гендерна рівність - це добре для всіх, і для чоловіків також? Дискусія після перегляду лекції М. Кіммеля – URL: https://www.ted.com/talks/michael_kimmel_why_gender_equality_is_good_for_everyone_men_included?language=uk</p>				<p><i>Варіант 1.</i> Чому хлопці надають перевагу чоловічій дружбі, ніж дружбі з дівчатами? Перегляд відео-лекції психолога Ф. Зімбардо на тему соціальної напруженості хлопців. – URL: https://www.ted.com/talks/zimchallenge#t-134923</p> <p><i>Варіант 2.</i> Чому показники трьох соціально неприйнятних рис — макіавеллізм, нарцисизм і психопатія (т.з. "Темна тріада") є вищими у чоловіків, ніж у жінок? Проаналізуйте статтю. – URL: https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1073191113514105</p>	
13	<p>Тема 7. Соціально-психологічні проблеми жіночих ролей в соціокультурі</p> <p>Соціально-рольова теорія Еліс Іглі. <i>Соціальна, гендерна ролі, гендерна соціалізація. Чинники виникнення гендерних відмінностей у соціальній поведінці. Теорія відповідності (сумісності) ролі (role congruity theory).</i></p> <p>Професійні стереотипи стосовно жінок. <i>Стереотип жіночої інтелектуальної меншості. Вразливість до стереотипу. Стереотип «скляної стелі» та її різновиди. Пріоритені жіночі соціальні образи. Конфлікт материнської та професійної ролі: психологічні ефекти та їхнє розв'язання.</i></p> <p>Гендерні соціально-психологічні стереотипи. <i>Внутрішньогруповий фаворитизм. Конформізм. Лонгітюдні дослідження специфіки змін жіночих ролей (А. Іглі та ін. 2021). Інституційна підтримка стереотипів та наслідки. Жіночий ейджизм.</i></p> <p>Сучасні зміни жіночих ролей. <i>Самоефективність та рольова поведінка. Вимушене дистанціювання від родинної ролі. Маскулінізація жіночої гендерної ролі. Перспективи посилення жіночої соціально-громадської ролі: провина та відповідальність.</i></p>	Лекція	Презентація, відеоматеріали	1, 7, 10, 11, 27, 30, 35	Опрацювати літературу 5.5 год	13
14 2 го д	<p>Тема 7. Соціально-психологічні проблеми жіночих ролей в соціокультурі</p> <p>Запитання для дискусії</p> <p>Чим обумовлені сучасні зміни жіночих ролей: маскулінізація (соціальна експансивність, надмірна</p>	Практичне заняття	Дослідні завдання, тест	1, 7, 10, 11, 27, 30, 35	<p>Перевірка завдання</p> <p>Відповідь на обране завдання «Гендерний фотоальбом» надсилається викладачу, що веде практичне заняття на гуглдиск. Макс бал – 5.</p> <p>Мета: актуалізувати досвід ранньої гендерної соціалізації та розвитку гендерної ідентичності, здійснити</p>	14

	<p>змагальність за лідерство), крайня фемінізація (пасивність та бажане узалежнення від суб'єктів підтримки)?</p> <p>Чому так мало жінок-лідерок? Аналіз лекції Ш. Сандберг. – Режим доступу: https://www.ted.com/talks/sheryl_sandberg_why_we_have_to_o_few_women_leaders?language=uk</p> <p>2. Чи треба виховувати хоробрість у дівчат? (Дискусія після лекції К. Пола. – Режим доступу: https://www.ted.com/talks/caroline_paul_to_raise_brave_girls_encourage_adventure?language=uk)</p>				<p>рефлексію досвіду. У процесі цієї роботи у Вас буде можливість зрозуміти способи і механізми конструювання власної гендерної ідентичності. Необхідні матеріали: світлини (1-2) з дитинства, які презентують ранні спогади про себе як дівчинку, або хлопчика. Орієнтовна схема опису світлини: 1. Чому саме ці світлини Ви обрали? 2. Яким чином воно презентує Вас як дівч. / хлопч.? 3. Пригадайте конкретну ситуацію Вашого фотографування та основні емоції. Ваше ставлення до ситуації та до себе? 4. Які люди дотичні до цієї ситуації? 5. Які конкретні очікування цих людей до Вас як дівч. / хлопч.? Як Ви про них дізналися? 6. Яка участь батьків у представлених фото? Хто з батьків був Вам ближчим на різних етапах дитинства та підлітковості? 7. Що в дитинстві Вам говорили батьки та інші дорослі про те, яким має бути дівчинка / хлопчик? 8. Які «гендерні послання» з дитинства Ви наслідуете у житті? Які моделі стосунків наслідуете? 9. Які механізми, прийоми, способи найчастіше використовували оточуючі для формування Вашої ідентичності і Ваших гендерних уявлень?</p>	
15 2 го д	<p>Тема 8. Гендерні проблеми соціалізації та ідентичності</p> <p>Теорії соціального конструювання гендеру. Теорія природної взаємодоповнювальності ролей Т. Парсонса та Р. Бейлса. Теорія „категоризації за ознакою статі” (драматургічного інтераціоналізму) Е. Гофмана. Гендерний дисплей. Соціальні експектації, стигматизація. Гендерний конфлікт, інфантилізм, дефіцит та атрофія ролей.</p> <p>Поняття гендерної ідентичності. Концепція гендерної ідентичності Дж. Столлера. Структура, види та розвиток гендерної ідентичності. Гендер та сексуальність. Теорія гендерних схем у формуванні гендерної ідентичності та концепція психологічної андрогінії (С. Л. Бем)</p> <p>Когнітивний підхід до розуміння психологічної природи засвоєння гендерної ролі. Розвиток гендерної ідентичності та етапи. Багаторівнева модель гендеру в рамках кросс-гендерного підходу.</p> <p>Постсучасні міждисциплінарні теорії гендерної ідентичності. Дж. Батлер: перформативна теорія гендерної ідентичності. Множинність образу людини та ідентичності в добу постсучасності (Р. Брайдотті).</p>	Лекція	Презентація, відеоматеріали	1 ,2, 3, 13, 16, 26, 31, 32	Опрацювати літературу 5.5 год	15

16 2 го д	<p>Тема 8. Гендерні проблеми соціалізації, ідентичності</p> <p><i>Запитання для дискусії</i></p> <p>Які є інститути та агенти соціалізації?</p> <p>Яким є розуміння Столлером гендеру та гендерної ідентичності?</p> <p>У чому сутність концепції психологічної андрогінії С. Бем?</p> <p>У чому сутність теорії «категоризації за ознакою статі» (драматургічного інтеракціонізму) І. Гофмана?</p> <p>Які є гендерні дисгармонії?</p> <p>У чому сутність багаторівневої моделі гендерної ідентичності у руслі крос-гендерного підходу?</p> <p>У чому сутність концепції «перформенсу статі» Дж. Батлер та концепції множинної ідентичності Брайдогті?</p>	Практичне заняття	Дослідження	1, 2, 3, 13, 16, 26, 31	<p>Перевірка завдання</p> <p>Відповідь (можна у вигляді презентацій) надсилається на гугл-диск викладачу, що веде практичне заняття. Макс бал – 5.</p> <p>Дослідження явища "фейсизму". Мета – аналіз вияву явища "фейсизму" у ЗМІ. Оберіть собі газету, журнал, телепрограму (новини, серіал, мультфільми, музичні ролики), радіопрограму (новини, тощо). Визначтеся, яку вибірку ви візьмете для свого дослідження (тиждень, два-сім номерів, 2-10 годин тощо) і який саме матеріал ви збираєтесь спостерігати.</p>	16
--------------------	---	-------------------	-------------	-------------------------	--	----

